

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Филозофски факултет

Наставно-научном већу

11. јун 2026. године

На основу члана 5 Правилника о раду научних јединица Филозофског факултета достављамо

ЕЛАБОРАТ О ОПРАВДАНОСТИ ОСНИВАЊА

Центра за српске средњовековне студије

у оквиру Одељења за историју Филозофског факултета у Београду

1. Разлози оснивања Центра

Важност средњег века у прошлости српског народа током протеклих век и по, од почетака наше критичке историографије, више пута је истицана. Ово научно поље у најширем смислу, код нас је своју највећу домаћу и међународну афирмацију доживело у другој половини XX века, делатношћу једне плејаде изузетних научника, махом професора нашег Факултета (Михаило Динић, Сима Ћирковић, Раде Михаљчић, Милош Благојевић и др.), који су својим научним прегалаштвом учествовали у стварању једне, у научним круговима упечатљиве, високо цењене, и веома препознатљиве, неформално називане, Београдске медиевистичке школе. На темељима једне такве, блиставе традиције, предлаже се оснивање овог **Центра**.

Оснивање **Центра за српске средњовековне студије (ЦССС)** може се образложити пре свега потребом даљег развоја и унапређења српских средњовековних студија, које су последњих деценија код нас добиле нови снажан замах услед мултидисциплинарног приступа, примене нових и осавремењених методолошких захвата и подухвата, као и проналаском нових извора. Током низа протеклих деценија посебни

центри за средњовековне студије, као научне јединице, срећу се на великом броју реномираних универзитета у Европи и свету, те би у том смислу и наш Факултет ишао у корак са таквим савременим научно-организационим трендовима.

Овом приликом желимо само да још истакнемо значај и удео средњег века у националној еманципацији, развоју и обликовању државности, језика, духовности, затим, у савременој уметности (књижевност, сликарство, филм, музика, примењена уметност), неговању културног идентитета, и свакодневном животу. Полазећи управо од средњег века, као поља научног истраживања српске прошлости, сматрамо да је на Филозофском факултету у Београду потребно оснивање **Центра за српске средњовековне студије**.

У оквирима **Центра** створила би се могућност за укључивање у подухвате научника различитих профила и поља интересовања – како са Факултета, тако и са других научних установа – што би омогућило боље повезивање и интеракцију истраживача за свеобухватно приступање проучавању различитих отворених питања српске историје средњег века. Јасно је да би овакав приступ омогућио да се појединим проблемима српске средњовековне прошлости приђе са различитих аспеката, коришћењем нових методолошких приступа уз адекватну употребу резултата других релевантних научних области. Свакако да би се овакав вид сарадње могао проширити и на колеге са института, центара и факултета из иностранства, што би допринело и већој афирмацији резултата српске медијевистике у свету.

Оправданост оснивања **Центра за српске средњовековне студије** може се наћи подједнако и у потребама овдашње медијевистике ка интензивнијем и свестранијем изучавању средњовековља, посебно услед учесталости монодисциплинарног приступа. Мишљења смо и да је окретање веће пажње ка овом истраживачком пољу само по себи неопходно, узимајући у обзир занемареност, и често погрешност, перцепције српског, као и уопште средњег века у јавном дискурсу, па чак и у одређеним академским круговима.

Оснивање **Центра за српске средњовековне студије** сматрамо оправданим и због стварања могућности да тако образована научна јединица у оквиру Факултета постане својеврсна медијевистичка радионица и форум за продуктивну дискусију и размену искустава о различитим питањима српског средњовековља и његовог значаја.

2. Постојећи услови за почетак рада Центра

2.1. Кадровски

У раду **Центра за српске средњовековне студије (ЦССС)** учествовали би наставници Одељења за историју чија је ужа научна област историја српског народа у средњем веку, као и сарадници Одељења у научним и истраживачким звањима истог поља интересовања. Како смо већ истакли, **Центар** би био отворен за младе истраживаче и докторанде. Осим тога, планирана је сарадња на конкретним задацима (при реализацији пројеката, семинара, научних скупова, радионица, припреме часописа и зборника радова итд.), и са колегама из других научних установа (факултети, институти, центри), како из земље, тако и из иностранства.

2.2. Просторни

Центру за српске средњовековне студије би на располагању били одређени просторни капацитети на V спрату Факултета, које у оквиру Одељења за историју користи Катедра за историју српског народа у средњем веку, са историјском географијом и старословенским језиком. Главна просторија и седиште **Центра** би се налазили у кабинету 569. Коришћење заједничких просторија Факултета предвиђено је једнократно, приликом одржавања семинара, научних скупова, округлих столова, радионица, предавања, промоција, итд. Током времена, радило би се на проширењу просторних капацитета, у складу са потребама **Центра**, и могућностима на Факултету.

2.3. Технички

Када је реч о техничким предусловима за почетак и несметан рад **Центра за српске средњовековне студије**, на располагању нам стоје постојећа техничка средства, набављена у ранијем периоду: рачунари, штампачи, скенери, преносни дискови са базама података итд. Постоје залихе канцеларијског и другог потрошног материјала, те ормари за адекватно чување документације.

3. Предлог програма рада Центра

3.1. Задаци Центра

Основним задатком **Центра за српске средњовековне студије (ЦССС)** сматрамо истраживање српског средњег века према модерним и унапређеним методолошким принципима, на темељима критичке науке, употребом резултата различитих дисциплина, проистеклим из изворне повезаности средњовековних процеса, појава и феномена.

Као један од значајнијих задатака **Центра** одређује се систематично критичко објављивање изворне грађе.

Издавачка делатност, односно, објављивање резултата истраживачког рада у облику синтетизованих дела, стручних монографија, серијских публикација, али и научно-популарних радова на основу приређених и обрађених дипломатичких и наративних извора.

Партиципирање у научно-истраживачким пројектима Фонда за науку, као и других институција из земље и иностранства.

Укључивање младих истраживача и студената докторских студија у истраживачки рад током реализације научних пројеката.

Организовање округлих столова, научних конференција, саветовања, јавних предавања, семинара, симпозијума и других видова представљања научних резултата и методолошких приступа.

Организовање семинара, курсева, симпозијума и састанака зарад оспособљавања за научни рад младих истраживача Факултета.

Сарадња са истраживачима заинтересованим за средњовековне теме са осталих одељења и других научних установа у заједничким пројектима на изучавању српског средњег века.

Организовање архивског рада у до сада слабо истраживаним архивима у иностранству.

Повезивање овдашње медиевистике са истраживачким центрима и радионицама у земљи и иностранству.

Обезбеђивање доступности остварених истраживачких резултата у електронском облику.

Деловање у циљу популаризације науке и развоја критичког мишљења употребом друштвених мрежа и савремених средстава комуникације.

3.2. Циљеви Центра

Као главни циљ **Центра за српске средњовековне студије (ЦССС)** поставља се нови и осавремењени подстицај у свеобухватном развоју српских средњовековних студија у оквиру самог Факултета, а онда и у сарадњи са другим установама у земљи и иностранству. Овладавање новим методолошким приступима ослањањем на савремена достигнућа различитих дисциплина, уз коришћење модерних техничко-технолошких средстава, умрежавањем научника различитог истраживачког искуства и интересовања у оквиру српских средњовековних студија.

Додатна афирмација овдашње медиевистике у међународном научном животу.

Стварање домаће медиевистичке радионице као места свестраног истраживања средњовековних тема.

Приближавање нових сазнања о историји српског средњег века у академској и неакадемској средини.

Објављивање нових научних резултата у оквиру посебних серија публикација кроз издавачку делатност.

3.3. Значај Центра

Центар за српске средњовековне студије (ЦССС), као јединствена научна јединица у домаћим академским оквирима, створио би нове могућности и донео нови замах за унапређење истраживања српског средњег века, која имају дугу и богату традицију на Филозофском факултету. Остваривањем предвиђених задатака активност **Центра** би могла корисно послужити и научном развоју младих истраживача, а самим тим допринети формирању методолошки оспособљених нових медиевиста на модерним и унапређеним основама. Популаризацијом медиевистике међу заинтересованим члановима неакадемске заједнице деловање **Центра** могло би утицати и на боље разумевање прошлости и историјских процеса у нашем друштву уопште. Осим тога, отвориле би се могућности за ширу научну сарадњу и додатну афирмацију српских средњовековних студија, како у земљи, тако и у иностранству.

4. Оквирни план финансијске одрживости Центра

Када је реч о финансијској одрживости **Центра за српске средњовековне студије**, рачуна се на средства предвиђена конкурсима Министарства науке, за организовање и учешће на научним скуповима, затим при издавању монографских публикација и часописа. Планирано је учешће у конкурсима за пројекте Фонда за науку, који подразумевају потпуни финансијски оквир за реализацију. Осим тога, рачуна се и на подршку других министарстава, као и локалних заједница, установа културе, фондација, итд., било у виду једнократних програмских финансијских помоћи, или кроз суфинансирање одређених пројектних задатака, те конкретних истраживачких и издавачких подухвата.

5. Руководилац и Научно веће

За **управника** Центра предлаже се проф. др Дејан Јечменица.

За чланове **Научног већа** предлажу се:

проф. др Синиша Мишић

проф. др Влада Станковић

проф. др Дејан Јечменица

проф. др Марија Копривица

др Катарина Митровић, научни саветник

др Ненад Обрадовић, научни сарадник

Подносилац иницијативе:

**Катедра за историју српског народа у средњем веку
са историјском географијом и старословенским језиком**